

Національний Університет «Києво-Могилянська Академія»
Український Католицький Університет

Міжнародна наукова конференція
«НАСИЛЛЯ ВЛАДИ ПРОТИ СВОБОДИ СУМЛІННЯ:
репресивна політика Радянської держави щодо християнських Церков і віруючих
(ідейні засади, механізми реалізації, історичні наслідки)»
Київ, 3-5.03.2006 р.

У березні 2006 року виповнюється шістдесят літ від часу офіційної ліквідації державною владою СРСР Української Греко-Католицької Церкви в Галичині шляхом її насильницького «возз'єднання» із Російською Православною Церквою на т. зв. «Львівському соборі» 1946 р., після якого відбулася подібна «православізація» Закарпаття, знищення монастирів і чернечих згромаджень, а також зруйнування структур цієї Церкви на території сучасної Польщі й Словаччини.

Переслідування УГКЦ було складовою частиною кривавої трагедії насилля в Україні, яка впливала з людиноненависницької ідеології тоталітарного комуністичного режиму і була «апробована» у 20-30-х роках ХХ ст. щодо усіх без винятку Церков та їхніх вірних: православних і католиків, протестантів та представників інших церковних і релігійних спільнот. Безпосереднім наслідком державної боротьби з релігією стали зруйновані, зачинені, спрофановані храми; розстріляні, ув'язнені, депортовані в сибірські ГУЛАГи священники й миряни. Цілі покоління були позбавлені свободи віросповідання, що спричинилося до вигасання вікових традицій віри, прогресуючої бездуховності та деморалізації суспільства.

Водночас, в основі репресивної релігійної політики Радянської держави, яка за псевдоінтернаціоналістською риторикою приховувала свою імперську сутність, лежали засади й механізми, успадковані нею від царського режиму. Вони передбачали надання привілейованого статусу одній із Церков, лояльній і покірній щодо існуючого режиму, інструменталізацію протегованих і контрольованих владою церковних структур в інтересах державної внутрішньої та зовнішньої політики. Саме таку роль під час ліквідації УГКЦ було відведено знекровленій гоніннями міжвоєнного періоду Російській Православній Церкві, ерархія якої стала знаряддям владного свавілля.

З'ясуванню цих та інших історичних зумовленостей церковно-державних взаємин у минулому, які обернулися брутальною зневагою свободи сумління та жорстокими переслідуваннями за віру, трагічні наслідки яких даються взнаки й сьогодні, буде присвячено наукову конференцію, до участі в якій запрошуються історики, богослови, філософи й політологи, а також представники Церков, політики й державні службовці — усі ті, хто зацікавлений у тому, щоб суспільне та духовне життя у вільній Українській державі ґрунтувалося на засадах правди й справедливості, а трагедія минулого більше ніколи не повторилася.

Національний Університет «Києво-Могилянська Академія»

Український Католицький Університет

ПРОГРАМА

Міжнародної наукової конференції

**НАСИЛЛЯ ВЛАДИ ПРОТИ СВОБОДИ СУМЛІННЯ:
репресивна політика Радянської держави щодо християнських Церков та віруючих
(ідейні засади, механізми реалізації, історичні наслідки)**

Київ, 3-5.03.2006 р.

п'ятниця, 3.03.06

- до 9.00 реєстрація учасників
- 9.00 - 9.20 відкриття конференції, привітання учасників, ознайомлення з програмою
- 9.20 - 11.20 *1 сесія:* «Релігійні аспекти державної політики царської Росії в Україні»
головуючий: Валентина Шандра (Київ)
- 9.20 - 10.20 доповіді референтів:
- Російська імперська політика щодо законодавчо невизнаних Церков – Єлена Белякова (Москва)
 - Ставлення царської влади до Римо-Католицької Церкви у т. зв. західних губерніях – о. Мар'ян Радван, Ірина Водзяновська (Люблін)
 - Українські баптисти та Російська імперія: модальності взаємин – Юрій Решетніков (Київ)
 - Церковна політика Росії в Галичині під час Першої світової війни: експансія «воєнного православ'я» – Андрій Стародуб (Київ)
- 10.20 - 11.20 дискусія
- дискутаннти:* Сергій Головащенко (Київ), Олександр Рубльов (Київ)
- 11.20 - 11.40 перерва на каву/чай**
- 11.40 - 13.40 *2 сесія:* «Ліквідація унії на українсько-білоруських землях після поділів Речі Посполитої»
- головуючий:* Наталія Яковенко (Київ)
- 11.40 - 12.40 доповіді референтів:
- Репресивна політика царського уряду щодо унії на Правобережній Україні – Валентина Лось (Київ)
 - Насильницьке «возз'єднання уніатів» у Білорусі – Світлана Марозава (Гродно)
 - Ліквідація унії на Забужжі, Холмщині та Підляшші – Анджей Гіль (Люблін)
 - Падіння Колоса: культурні та політичні обставини ліквідації унії на Поділлі в кінці XVIII століття – Ігор Скочиляс (Львів)

12.40 - 13.40 дискусія

дискутаннти: Оксана Карліна (Луцьк), архим. Сергій Гаєк (Мінськ)

14.00 - 15.30 обід

15.30 - 17.30 *3 сесія:* «Атеїстична ідеологія та боротьба з релігією тоталітарного комуністичного режиму у 1917-1939 рр.»

головуючий: Василь Ульяновський (Київ)

15.30 - 16.30 доповіді референтів:

Дракон довкола престолів: більшовизм проти православ'я в Україні – Сергій Білокінь (Київ)

УПЦ (1921-1936) в контексті державно-церковних відносин в Радянській Україні – Алла Киридон (Полтава)

Руйнування Римо-Католицької Церкви в Українській РСР: людський чинник – Наталія Рубльова (Київ)

16.30 - 17.30 дискусія

дискутаннти: Олег Бажан (Київ), Олександр Ігнатуша (Запоріжжя)

17.30 - 18.30 відкриття виставки «Репресована Церква» Львівського музею історії релігії

(Зоряна Білик, Руслана Бубряк, Олена Євтушенко, Тамара Матвеева, Наталія Матлашенко)

18.30 - 19.00 презентація видань ІІІ

19.00 - 20.00 вечеря

субота, 4.03.06

9.00 - 11.20 *4 сесія:* «Радянська релігійна політика в Україні під час Другої світової війни»

головуючий: Володимир Пащенко (Полтава)

9.00 - 10.20 доповіді референтів:

Засади та особливості радянської релігійної політики в період Другої світової війни – Олександр Лисенко (Київ)

Репресії православного і греко-католицького духовенства – Михайло Шкаровський (Санкт-Петербург)

Знищення єрархічних структур та репресії супроти римо-католиків в Україні – Володимир Осадчий (Люблін)

Протестанти в Україні: історія і наслідки політики “державного атеїзму” – Вікторія Любашенко (Львів)

10.20 - 11.20 дискусія

дискутаннти: Генрик Стронський (Ольштин), Іван Білас (Київ)

11.20 - 11.40 перерва на каву/чай

11.40 - 14.00 *5 сесія: «Державна “ліквідація унії” в Галичині та на Закарпатті у 1946-1949 рр.»*

головуючий: о. Борис Гудзяк (Львів)

11.40 - 13.20 доповіді референтів:

Радянська державна політика щодо ліквідації УГКЦ – Михайло Гайковський (Львів)

Роль НКДБ у ліквідації УГКЦ (за документами Державного архіву СБУ 1944-1946 рр.)

– Сергій Кокін, Наталія Сердюк (Київ)

“Возз’єднання по-сталінськи”: греко-католицьке духовенство перед викликом державного насилля – Світлана Гуркіна (Львів)

Ліквідація Греко-Католицької Церкви на Закарпатті та її “возз’єднання” з РПЦ (осінь 1944 - літо 1949 рр.) – Володимир Фенич (Ужгород)

Неочікувані наслідки “возз’єднання” – Наталія Шліхта (Київ)

13.20 - 14.00 дискусія

дискутаннти: о. Богдан Прах, Юрій Волошин (Полтава)

14.00 - 15.00 обід

15.00 - 19.00 *круглий стіл: «Досвід історії та проблеми і перспективи державно-церковних стосунків в Україні»*

головуючий: Олег Турій (Львів)

15.00 - 16.00 вступні реферати

— державно-політичні аспекти – Олександр Саган, Київ

— юридично-правові аспекти – Василь Костицький, Київ

— громадянська перспектива – Євген Сверстюк, Київ

— церковна перспектива – патріарх Любомир Гузар, Київ

16.00- 17.30 виступи дискутантів: архиеп. Ігор Ісіченко, єп. Станіслав Широкоградюк, Михайло Косів, ігум. Євстратій Зоря, о. Петро Зуєв, пастор Петер Захі, о. Іван Дацько, о. Олексій Петрів, Антуан Аржаковський, Віктор Єленський, Костянтин Сігов, Олександра Киричук, Микола Хмільовський, Людмила Шангіна, Андрій Юраш, Оксана Сурмач, Таїсія Потульницька, Олександр Доброєр, а також інші представники Церков, державних органів, наукової громадськості.

17.30 - 18.00 підведення підсумків, закриття конференції

18.00 урочиста вечеря

Організатори: Наталія Яковенко (uho@ukma.kiev.ua)

Олег Турій (olturiy@ichistory.org)

Адміністрація: Оксана Москаль (inbox@ichistory.org)
Оксана Гудзяк (oksanag@ichistory.org)
Максим Яременко (myaremenko@ukma.kiev.ua)

Адреса оргкомітету: вул І.Свенціцького 17, UA-79011 Львів
Тел. +380 322 762777; факс: +380 322 798596

Підтримка: Синод єпископів Києво-Галицького верховного архієпископства
Української Греко-Католицької Церкви
Представництво Фонду Канрада Аденауера в Україні